

Onderwerp: Toekomstbestendige afvoerrichtlijn

iBabsnummer: 1832

1. **Gevraagd besluit**

- Kennis te nemen van de memo "Onderzoek toekomstbestendige afvoerrichtlijn";
- Een afvoerrichtlijn vast te stellen van 2,5 l/s/ha in landelijk gebied en 3,5 l/s/ha in stedelijk gebied voor watergangen, kunstwerken en gemalen, waarbij bij nieuwbouw van gemalen voldoende ruimte wordt gecreëerd zodat de gemaalcapaciteit in de toekomst vergroot kan worden naar 3 l/s/ha in landelijk gebied en 4,5 l/s/ha in stedelijk gebied;
- Dit uitgangspunt te verwerken in het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028-2033;
- Het in dit voorstel opgenomen uitgangspunt vanaf 7 oktober 2026 toe te passen bij de renovatie en aanpak van gemalen.

2. **Probleemstelling - context**

Het afvoeren van overtollig regenwater is een belangrijke functie van het watersysteem. Dit wordt onder andere vanwege klimaatverandering steeds lastiger. Hierom heeft de Verenigde Vergadering van WSHD in het bestuursakkoord 2023-2027 "Waterambities verenigd" het volgende opgenomen: *"Om de wateroverlast verder te beperken is de vraag opgeworpen of de bemalingsrichtlijn van 2 l/s/ha - gezien de klimaatverandering - voldoet. In de komende bestuursperiode heeft het onderzoek naar een toekomstbestendige bemalingsrichtlijn prioriteit."* Dit heeft het college van D&H vervolgens in het uitvoeringsprogramma "Samen ambities waarmaken" vertaald naar volgende actie: *"Verkenning naar een duurzame, toekomstvaste bemalingsrichtlijn tbv het nieuwe WBP"*.

Om invulling te geven aan de opgenomen acties in het bestuursakkoord en het uitvoeringsprogramma hebben de hydrologen van WSHD in 2025 onderzoek uitgevoerd naar de huidige afvoerrichtlijn die WSHD hanteert (een *bemalingsrichtlijn* impliceert dat er enkel gekeken dient te worden naar het gemaal, terwijl een *afvoerrichtlijn* kijkt naar het volledige watersysteem) en wat er nodig zou zijn om deze toekomstbestendig in te vullen. Hiervoor is literatuuronderzoek uitgevoerd en zijn gesprekken gevoerd met andere waterschappen. De uitkomsten van dit onderzoek staan beschreven in de bijlage *Memo "Onderzoek toekomstbestendige afvoerrichtlijn"*.

Uit dit onderzoek blijkt dat de reeds opgetreden klimaatverandering ertoe geleid heeft dat de huidige afvoerrichtlijn van 2 l/s/ha nu al onvoldoende is om hetzelfde voorzieningenniveau (de verhouding tussen de afvoerrichtlijn en de neerslagintensiteit) te behouden als de afvoerrichtlijn van 1,5 l/s/ha in 1980. Tevens blijkt dat een gebiedsafhankelijk gedifferentieerde afvoernorm logischer is dan één uniforme afvoerrichtlijn voor het gehele beheergebied, en dat het ook meerwaarde kan bieden om te kijken naar de *duur* van peilstijging en niet alleen naar de *mate* van peilstijging. Ook spelen er op dit moment ontwikkelingen op het gebied van (beleid bij) het afkoppelen van hemelwater die invloed hebben op de afvoerrichtlijn.

3. **Beoogd effect en argumenten**

Met de bijgevoegde memo wordt invulling gegeven aan de actie die in het uitvoeringsprogramma is opgenomen. Uit het onderzoek blijkt enerzijds duidelijk dat de huidige afvoerrichtlijn wegens klimaatverandering niet hetzelfde voorzieningenniveau biedt als de oude afvoernorm van 1,5 l/s/ha deed in 1980 en dat er behoefte is aan een gebiedsgedifferentieerde afvoerrichtlijn, bijvoorbeeld vanwege de hoge mate van verharding en het toenemende afkoppelen in stedelijk gebied.

Met de voorgestelde afvoerrichtlijn wordt invulling gegeven aan het vergroten en aan het voor stedelijk en landelijk gebied gebiedsgericht differentiëren van de afvoerrichtlijn. Dit heeft geen gevolgen voor lopende projecten en betekent niet dat we naar aanleiding van dit besluit bepaalde

projecten eerder uit zullen voeren, maar betekent wel dat bij toekomstige projecten grotere gemalen, kunstwerken en watergangen aangelegd zullen worden. Zo kan de afvoer van ons watersysteem geleidelijk toekomstbestendig op orde gebracht worden en het robuuste watersysteem een stap dichterbij gebracht worden.

4. Kernboodschap

WSHD hanteert op dit moment een afvoerrichtlijn van 2 l/s/ha voor nieuwe kunstwerken of watergangen. In het uitvoeringsprogramma heeft het college de opdracht gegeven om te verkennen wat nodig is voor de toekomstbestendigheid van de afvoerrichtlijn. Er is een onderzoek uitgevoerd met als belangrijkste uitkomsten dat:

- Klimaatverandering een groot effect heeft op de robuustheid van de afvoerrichtlijn;
- Het logisch is om de afvoerrichtlijn meer gebiedsgericht te maken;
- Er reden is om te verkennen hoe een richtlijn voor de duur van peilstijging eruitziet;
- Er gekeken dient te worden naar de effecten van afkoppelen in relatie tot de afvoerrichtlijn.

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek wordt voorgesteld om de afvoerrichtlijn aan te passen.

De voorgestelde aanpassing betreft een afvoerrichtlijn van 2,5 l/s/ha in landelijk gebied en 3,5 l/s/ha in stedelijk gebied voor zowel watergangen als gemalen, waarbij bij nieuwbouw van gemalen voldoende ruimte wordt gecreëerd zodat de gemaalcapaciteit in de toekomst vergroot kan worden naar 3 l/s/ha in landelijk gebied en 4,5 l/s/ha in stedelijk gebied.

5. Regelgeving en beleid

Volgens de Omgevingswet artikel 2.17 lid 1a is bij het waterschap het beheer van watersystemen toegedeeld (voor zover aan het waterschap toegedeeld bij provinciale verordening), met als definitie: “*beheer van watersystemen*: samenstel van aan watersystemen verbonden taken, gericht op het voorkomen en waar nodig beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met het beschermen en verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van die watersystemen en de vervulling van de op grond van deze wet aan die watersystemen toegekende maatschappelijke functies;”

In Bijlage 2 van het Waterbeheerprogramma 2022-2027 staan de ontwerpeisen van het watersysteem beschreven, met als ontwerpeis voor de afvoer minimaal 2 l/s/ha.

6. Historie – eerdere besluitvorming

Op 26 november 2009 is het Waterbeheerplan 2009-2015 vastgesteld, waarin is opgenomen dat er een onderzoek uitgevoerd zou worden naar de ontwerpnorm voor de gewenste afvoercapaciteit. Hierbij werd vermeld dat, totdat dit onderzoek is uitgevoerd, de te vernieuwen gemalen, watergangen en kunstwerken gedimensioneerd worden op een capaciteit van 2,0 l/s/ha.

Op 10 november 2021 is het Waterbeheerprogramma 2022-2027 vastgesteld, waarin is vastgelegd dat nieuwe objecten minimaal moeten voldoen aan de ontwerpeis van een afvoer van 2 l/s/ha.

Op 24 mei 2023 heeft de Verenigde Vergadering van WSHD in het bestuursakkoord 2023-2027 “Waterambities verenigd” het volgende opgenomen: “Om de wateroverlast verder te beperken is de vraag opgeworpen of de bemalingsrichtlijn van 2 l/s/ha - gezien de klimaatverandering - voldoet. In de komende bestuursperiode heeft het onderzoek naar een toekomstbestendige bemalingsrichtlijn prioriteit.”

Dit heeft het college van D&H vervolgens in het uitvoeringsprogramma “Samen ambities waarmaken”, dat op 19 december 2023 is vastgesteld, vertaald naar volgende actie: “Verkenning naar een duurzame, toekomstvast bemalingsrichtlijn tbv het nieuwe WBP”.

Op 9 juni 2026 is de Kaderstelling Afkoppelbeleid vastgesteld door het college van D&H, waarin het verband gelegd wordt tussen het beleid bij afkoppelen en de impact daarvan op de afvoer van hemelwater. De VV- en steunfractieleden zijn hierover geïnformeerd middels de weekmail.

7. Financiën

Dit besluit op zich heeft geen directe financiële gevolgen. Wel zullen hierdoor bij aanpassingen zoals renovaties en nieuwbouw in het watersysteem hogere investeringen nodig zijn omdat er grotere gemalen en kunstwerken, bredere watergangen en stevigere oevers en waterkeringen aangelegd moeten worden. Er is geen inschatting te maken over de precieze omvang van deze kosten.

8. Duurzaamheid

Niet van toepassing.

9. Alternatieven

Het eerste alternatief is om de huidige afvoerrichtlijn te behouden. De uitkomsten van het onderzoek laten echter zien dat dit geen toekomstbestendige optie is.

Een tweede alternatief is om eerst een vervolgonderzoek uit te voeren alvorens de afvoerrichtlijn aan te passen. Dit zou als gevolg hebben dat er tot die tijd nog met de huidige afvoerrichtlijn van 2 l/s/ha gewerkt wordt, waardoor er in de tussentijd mogelijk werkzaamheden uitgevoerd worden waarvan we nu al weten dat deze niet toekomstbestendig zijn.

Een derde alternatief is om na vaststelling van deze bemalingsrichtlijn een vervolgonderzoek uit te voeren om zo beter de bestuurlijke wensen en uitgangspunten voor de afvoerrichtlijn in beeld te brengen. Uit het reeds uitgevoerde onderzoek bleek namelijk dat wel duidelijk is hoe de huidige afvoerrichtlijn zich verhoudt tot de historische afvoerrichtlijn, maar niet wat de berekeningsmethode, invoer en uitgangspunten zijn geweest om die richtlijn tot stand te laten komen. Op basis van de uitkomsten hiervan kan vervolgens beschouwd worden of de afvoerrichtlijn nogmaals bijgesteld dient te worden en of nog meer gebiedsdifferentiatie zinvol is. Hiermee kan de keuze voor de afvoerrichtlijn ook herleidbaar gemaakt worden. In de benodigde uren voor dit vervolgonderzoek is niet voorzien in de Programmabegroting 2026 of in de Kadernota 2027. Om dit vervolgonderzoek tijdig uit te kunnen voeren zouden er dus andere activiteiten uit de begroting geschrapt moeten worden.

10. Organisatorische en personele consequenties / OR

Niet van toepassing.

11. Risico- en beheersmaatregelen

Door dit besluit zullen er bij aanpassingen zoals renovaties en nieuwbouw in het watersysteem aanzienlijk hogere investeringen nodig zijn omdat er grotere gemalen en kunstwerken, bredere watergangen en stevigere oevers en waterkeringen aangelegd moeten worden. Omdat er nu geen inschatting gemaakt kan worden over de precieze omvang van deze kosten bestaat het risico dat de benodigde middelen en capaciteit voor deze aanpassingen toenemen tot een niveau waar in de huidige Meerjarenstrategie geen rekening mee is gehouden.

12. Communicatie (in- en extern)

De aangepaste afvoerrichtlijn zal als addendum bij het Waterbeheerprogramma 2022-2027 gevoegd worden en gecommuniceerd worden met de omgeving via de communicatiekanalen van WSHD.

13. Bekendmaking en vervolgprocedure

Na vaststelling van de nieuwe afvoerrichtlijn wordt deze bekendgemaakt overeenkomstig de bepalingen uit de Algemene wet bestuursrecht.

14. Bevoegd orgaan

VV.

15. Toelichting / kanttekeningen

Dit bestuursvoorstel gaat alleen over de *afvoerrichtlijn*, niet over de *aanvoerrichtlijn*. Hoewel het logisch is om deze in het licht van klimaatverandering ook tegen het licht te houden, is de *aanvoerrichtlijn* gerelateerd aan het beleid op het gebied van zoetwaterbeschikbaarheid, wat nu nog vormgegeven wordt. Daarom wordt nu de keuze gemaakt om de *aanvoerrichtlijn* niet in dit onderzoek mee te nemen.

16. Bijlagen

- Memo "Onderzoek toekomstbestendige afvoerrichtlijn"

Vergaderdatum: 7 oktober 2026
Agendapunt:
iBabs-nummer: 1832

BESLUIT VERENIGDE VERGADERING

ONDERWERP: Toekomstbestendige afvoerrichtlijn

DE VERENIGDE VERGADERING VAN WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA,

op voordracht van dijkgraaf en heemraden van waterschap Hollandse Delta van datum D&H;

gehoord het advies van de Commissie Waterhuishouding en waterzuivering (water)
van 21-9-2026;

overwegende dat:

- WSHD de plicht heeft om het watersysteem te beheren om wateroverlast tegen te gaan;
- De huidige afvoerrichtlijn van het watersysteem uit 2009 stamt;
- Het college in het uitvoeringsprogramma de opdracht heeft opgenomen om onderzoek te doen naar een duurzame, toekomstvastе bemaalingsrichtlijn;
- Uit dit onderzoek blijkt dat de huidige afvoerrichtlijn niet is meegegroeid met de klimaatverandering;
- Uit dit onderzoek ook blijkt dat de precieze uitgangspunten voor de afvoerrichtlijn onvoldoende scherp en herleidbaar zijn;

gelet op:

- artikel 84 Waterschapswet;
- Omgevingswet;
- Waterbeheerprogramma 2022-2027;
- Bestuursakkoord 2023-2027 "Waterambities verenigd";
- Uitvoeringsprogramma 2023-2027 "Samen ambities waarmaken";

BESLUIT:

- Kennis te nemen van de memo "Onderzoek toekomstbestendige afvoerrichtlijn";
- Een afvoerrichtlijn vast te stellen van 2,5 l/s/ha in landelijk gebied en 3,5 l/s/ha in stedelijk gebied voor watergangen, kunstwerken en gemalen, waarbij bij nieuwbouw van gemalen voldoende ruimte wordt gecreëerd zodat de gemaalcapaciteit in de toekomst vergroot kan worden naar 3 l/s/ha in landelijk gebied en 4,5 l/s/ha in stedelijk gebied;
- Dit uitgangspunt te verwerken in het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028-2033;
- Het in dit voorstel opgenomen uitgangspunt vanaf 7 oktober 2026 toe te passen bij de renovatie en aanpak van gemalen.

Ridderkerk, 7 oktober 2026

De Verenigde Vergadering voornoemd,

secretaris-directeur,

dijkgraaf,

V. Bergsma

J.F. Bonjer